

શ્રી દક્ષિણમૂર્તિ બાલસાહિત્ય
હાસ્યવિનોદ ગ્રંથમાળા

વિનોદ દુચકા
ગપગોળા
જરા હસો
રામજીભાઈ પડી ગયા
બાળકોનો બીરબલ ભાગ-૧
બાળકોનો બીરબલ ભાગ-૨
ગધિડું ને થોડું
પેટ ભરીને હસો

આવા અન્ય રસ ભરપૂર
નાચેના સેટો પણ વસાવો

ગાતી ગ્રંથમાળા
રમ્યકથા ગ્રંથમાળા
અવલોકન ગ્રંથમાળા
કથાનાટ્ય ગ્રંથમાળા
પશુપક્ષી ગ્રંથમાળા
જીવનચરિત્ર ગ્રંથમાળા
જ્ઞાનવર્ધક ગ્રંથમાળા
ચાલો પ્રવાસે ગ્રંથમાળા
પાઠપોથી ગ્રંથમાળા

આર. આર. શેઠની કંપની
મુંબઈ-૨ □ અમદાવાદ-૧

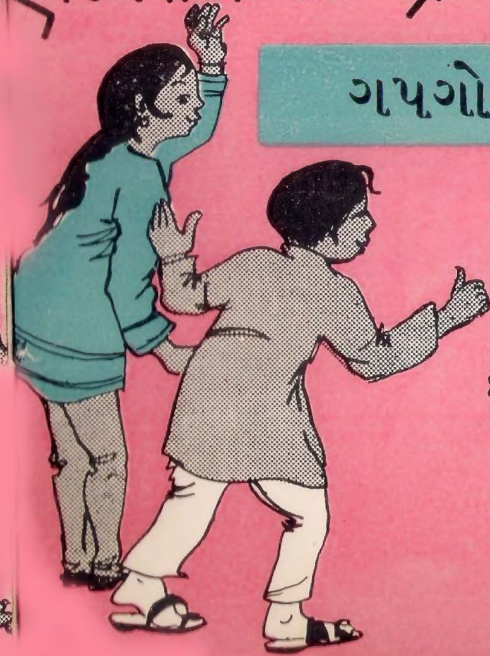
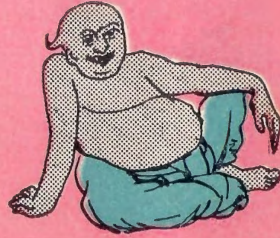
શ્રી દક્ષિણમૂર્તિ બાલસાહિત્ય

સંપાદકો:
ગિજુભાઈ
અને તારાબેન

હાસ્યવિનોદ ગ્રંથમાળા

ગપગોળા

શ્રી દક્ષિણામૂર્તિ યાજ્ઞસાહિત્ય

સંપાદક : શ્રી ગિજુભાઈ અને તારાબહેન

હાસ્યવિનોદ ગ્રંથમાળા

ગપગોળા

લેખક
ગિજુભાઈ

આર. આર. શેઠની કંપની

પુસ્તક પ્રકાશક અને વિકેતા

પ્રિન્સેસ સ્ટ્રીટ, મુંબઈ-૪૦૦ ૦૦૨ : ગાંધી રોડ, અમદાવાદ-૩૮૦ ૦૦૧

મકાશિક

ભગતભાઈ ભુરાલાલ શેઠ
આર. આર. શેઠની કંપની
મુંબઈ-૪૦૦ ૦૦૨
અમદાવાદ-૩૮૦ ૦૦૧

© મકાશિકના

પુનઃ સંપાદિત
પુનર્મુદ્રણ
જાન્યુઆરી ૧૯૮૨

પ્રત : ૧૧૫૦

સેટનું મૂલ્ય રૂ. ૧૬-૦૦
[આઠ પુસ્તકો]

મુદ્રક

ભુગલદાસ સી. મહેતા
પ્રવીણ પ્રિન્ટરી
ભગતવાડી
સોનગઢ ૩૬૪૨૫૦

: ૧ :

શિહોર જેવું એક ગામ હતું. ગામને
પાદર એક બાગ હતો. બાગ તો બાગ, પણ એવો
સરસ કે આખી દુનિયામાં ન મળે. જે જોઈએ
તે જાડ મળે ને જે માગે તે ફૂલ હાજર હોય.
માળી એની રખેવાળી કરે. એમાં બનવું
છે તે એવો બનાવ બન્યો કે મધરાતે કોઈકે
આવ્યું ને બધાં ફૂલ લઈ ગયું. સવાર પડી ને
જુએ તો એકેય ફૂલ ન મળે ! આ શું ? રાત
આખી ચોકી હતી ને આ શો ગજબ ! અરે, આ
ચોર કેવો ? આ ચોર ક્યાંનો ? શિહોરના રાજાએ
તો ચોકી મૂકી દીધી.

રાત પડી ને પાછી ચોરી થઈ, સવાર પડી ને જાણ થઈ. ચોકીદાર કહે : ‘એક ઝોકું ય નહોતું માર્યું’. એક કીડીને ય સંચરવા નહોતી દીધી. કોણ જાણે કોઈ અધરથી જ આવતું હોય તો !’

રાત્રીએ ઝાડે ઝાડે સિપાઈ બેસાર્યો. કહ્યું : ‘જેને, એકે ઝોકું માર્યું છે તો ! ફૂલ ગયાં છે તો ધાણીએ ધાલીને તેલ કાઢીશ.’

મધરાત થઈ ને એક લાંબી ડોક દેખાઈ. સમસમ કરતી બાગમાં ઊતરી ને લેવા માંડી ફૂલો ઉપર ફૂલો. બે કલાક ને ત્રણ કલાકમાં તો બાગ આખાના ફૂલો લઈ લીધાં. એક ફૂલ રહેવા ન દીધું !

ચાર વાગ્યા ને ડોક પાછી ફરી. ફરી ફરી તે ઠેઠ દિલ્હી ભણી ગઈ, ને ગઈ ગઈ તે ક્યાંની ક્યાં ચાલી ગઈ.

સવાર પડી ને કચેરી ભરાઈ. સિપાઈ કહે : ‘ચોર તો પકડાયો છે પણ કૌતુક છે. રાતે સાંઢણીની ડોક આવે છે, અને બાગમાં ઊતરી બધાં ફૂલ લઈ જાય છે.’

ઓહો ! આ સાંઢણી તે કેવી ! એની ડોક પણ કેવી ! ને એનો ધણી વળી કેવો !

રાત્રી કહે : ‘આજે જ રાતે શોધી કાઢો. જેને; સાંઢણી આવે એટલે એક જણુ એને ગળે જ બાંધી પડેને ને એ જ્યાં જાય ત્યાં ટીંગાતા જાહે. બરાબર ખાજ કરીને આવેને કે ક્યાંની સાંઢણી છે, ને કોણુ એનો ધણી છે.’

મધરાત થઈ, સાંઢણી આવી, ફૂલો લીધાં ને ડોક સંકેલી. ત્યાં તો એક સિપાઈ ઝડપ કરતો ઝડપી ફૂલો ને ગળે બાંધી પડ્યો. છોડાવવા સાંઢણીએ ધણું ક્યું પણ પછી શું થાય ?

સાંઢણી ને સિપાઈ, બે દિલ્હી પહોંચ્યાં. સિપાઈએ જાણ્યું કે આ તો દિલ્હી શહેરની સાંઢણી ને દિલ્હીનો બાદશાહ જ એનો ધણી ! સિપાઈ તો ખબર લઈને શિહોર આવ્યો.

અહીં શિહોરના રાત્રીએ હુકમ કાઢ્યો કે હવેથી સાંઢણી આવે તો ડોકે છરીથી ચરકે દેવો ને બાદશાહને પણ ખબર પાડવી કે વાડી નધણિયાતી નથી.

પાછી રાતે સાંઢણી આવી ને ફૂલ લેવા માંડ્યાં. માળીએ તો પાસે જઈને ચરકો દીધો ને લોહી કાઢ્યું.

સાંઢણી ગઈ દિલ્હી દરબારમાં ને ફરિયાદ માંડી : ‘હું દિલ્હીના બાદશાહની સાંઢણી ને મને કોઈ મારે?’

‘દિલ્હીનો બાદશાહ ને એની સાંઢણી, ને એને ગળે છરી મારી!’ બાદશાહ રાતો-પીળો થઈ ગયો : ‘બસ, લશ્કર મોકલો ને શિહોરના રાજાને પકડી લાવો!’

બીજે દિવસ થયો ને લશ્કર ઊપડ્યું.

દિલ્હીના બાદશાહનું લશ્કર; એમાં શું કહેવાનું હોય? જાણે મોટું વાદળ ઊપડ્યું. હાથી, ઘોડા, ઊંટ અને પાયદળ. જાણે મોટો દરિયો ઊમટ્યો!

લશ્કર તો રોજ પાંચદસ ગાઉની મજલ કરે છે ને શિહોર ભણી ચાલ્યું આવે છે.

એમ કરતાં એક દિવસ સાંજ પડી ને એક ગામ આવ્યું. ગામને પાદર એક તલનો છોડ હતો એની નીચે લશ્કરે પડાવ નાખ્યો.

મોટા મોટા તંબૂઓ ખોડી દીધા; મોટી મોટી ઘોડાહારો ને હાથીથાનો ઊભાં થઈ ગયાં. તોફાની હાથીએ ને અને ઘોડાએ તલના થડ સાથે બાંધ્યા.

એમાં રાત પડી ને હાથીએ ને ઘોડાએ તોફાને ચડ્યા. એવા તોફાને ચડ્યા કે કેમેય કાઠના હાથમાં ન રહે. એમ તલનું ઝાડ હત્યું ને તલ ખર્ચા : એ તો ખર્ચા ખર્ચા તે જાણે તલનો વરસાદ વરસ્યો ! અને તલ નીચે એ તો ભાઈ લશ્કર, હાથી, ઘોડા, ઊંટ, ગધેડા ને માણસો સૌ દટાઈ ગયા ! શિહોર જવાનું પડ્યું રહ્યું ને ત્યાં મોટો તલનો ડુંગરો થઈ રહ્યો.

સવાર પડી ત્યાં ભાભો ખેતરે આવ્યા. ભાભો કહે : ઠીક થયું; તલને ખેરવા મટ્યા. આ એની જ મેળાએ ખર્ચા. ચાલો, હવે તો ઘાણી બેસારીએ ને તેલ જ કાઢીએ.

ભાભો ગામમાં ગયા ને સુલેમાન ધાંચીને બોલાવી લાવ્યા. ધાંચી હતો જોડો ભીમસેન જેવો. ઘડીકમાં ઘાણી ને બળદ બધું લઈને ખેતરે આવ્યા ને બેઠો તલ પીલવા.

જેવો સુલેમાન ધાંચી એવી જેનબાઈ ધાંચણુ. જેનબાઈએ ટોપલે ટોપલે તલ દેવા માંડ્યા ને સુલેમાને ઘાણીમાં ચારવા માંડ્યા. બળદને માર્યો એક ઘોકો ને માંડ્યો બળદ દોડવા. આ ફરવા માંડી ઘાણી ને નીકળવા માંડ્યું તેલ. જાણે નહીં વહેવા માંડી !

ભાભો કહે : ‘ભાભો રે’ ભાભો; આ તેલ નાખશું ક્યાં ? આ તો તળાવ ભરાશે.’

સુલેમાન કહે : ‘ભાભા ! એમાં મૂંઝાયા શું ? આ ખોળના જ પાળા કરવા માંડો ને, પાળાનું તળાવ કરો, ને વચ્ચે તેલ ભરો.’

ભાભો કહે : ‘હા; એ સાચું.’

ઘાણી તો ચાલી. એ જેનબાઈના સૂંડલો ! સૂંડલે સૂંડલે કેટલાયે તલ આવે. ને તલમાં તો શું હતું ખબર છે ને ? મહીં હાથી, ઘોડા, ઊંટ ને માણસો ! પણ જેનબાઈના સૂંડલો અટલે અડધું આભ સમજે ને !

આ એક સૂંડલો આવ્યો, કે બીજે માગ્યો જ છે ! બીજે પિલાયો, તો કે લાવજે ત્રીજે.

આ હડહડ તેલ નીકળવા માંડ્યું અને તળાવ ભરાવા માંડ્યું.

સાંજ પડી ત્યાં તો તેલનું તળાવ ડેંકા દે. ચારેકોર ખોળની રૂપાળી પાળો થઈ.

ભાભો તેલ જોઈ ને હરખાયો. મનમાં કહે : માળું, આ છોડનો પાક ઠીક થયો. બે-ચાર દિવસ તો તેલ નહિ ખૂટે. બે દિવસ ભેંશનેય ખોળ ઠીક મળશે.

ભાભો તો રાતે ત્યાં જ રહ્યા. ઘેર કહેવડાવ્યું કે તલનું તેલ કાઢ્યું છે તે ભાભો વાસુ રહેવાના છે.

સવારે ભાભો ઊઠ્યા ને વિચાર કરવા લાગ્યા : માળું શિરાવવું છે, પણ હવે ઘેર કોણ જાય ! આ ખોળનું બટકું ખાઈ લઉં, ને પાણી આધારે જરાક તેલ પીઈશ. બપોર સુધી ચાલશે. બપોરના રોટલો ખાઈ આવીશ.

ભાભાએ તો ખોળ ખાવા માંડ્યો પણ એ તો ભાભાનું શિરામણ, ને ભાભાનું બટકું, ને ભાભાની તરશ ! ભાભો અટલે શું સમજે છે ?

ભાભો એટલે ભીમસેનનો ભાઈ. બેચાર બટકાં ખાધાં ત્યાં તો ખોળ બધો ખલાસ !

ભાભો કહે : ઠીક છે, પેટ તો કાંઈ નથી ભરાયું, પણ ભલા પાણી આધાર તો થશે ! ચાલ, હવે થોડું તેલ પીઈ.

આ એક, બે ત્રણ ને ચાર ખોખા તેલ પીધું ત્યાં તો કોરુંધાકોર. જમીન જેવી હતી તેવી થઈ ગઈ !

ભાભો તો લાકડી લઈને ખેતરને આંટો મારવા નીકળ્યા. ત્યાં આવે કાંઈક વંટોળિયા જેવું દેખાયું. ભાભા કહે : આ કવખતનો વંટોળિયો ક્યાંથી ?

ઝાડે ચડીને જુએ ત્યાં તો માટી ચાલ્યો આવે છે ને ! માટીએ પગે સોનાનાં પૂતળાં બાંધ્યાં છે ને ખંભે ગાડાનો ઊંટડો ખાસ્યો છે, ને ગાડા વાંસે ગાડું ભરાયું આવે છે, ને ગાડામાં ભારેભાર લોહું ભર્યું છે !

ભાભા કહે : આ વળી કોણ ? ચાલ, માટી=જુવાન આદમી

જવા દે સામો ને જોવા તો દે કે ક્યો છે ને ક્યાં જાય છે !

ત્યાં તો માટી લગોલગ આવી પહોંચ્યો ને ભાભાને કહે : ‘એ ભાભા ! જળવન્તે કોરે ખસન્તે, નહિતર સોયે વરસ પૂરાં થશે.’

ભાભો કહે : આત્તારીની ! આ તો મેખ માખરખાંનો દીકરો દેખું !

ભાભાએ ઝડપ કરતો ઠાંગો પકડ્યો ને પછાડ્યો પગેથી.

આ થઈ પડી ત્યાં તો બથબથ્યા ! એક મલ્લને બીજે મળ્યો ત્યાં ક્યાં અખાડો શોધવો હતો ? મોટા મોટા પથરા એ તો જાણે રેતી.

આ ગાડાં ને લોહું ને સોનું તો જાણે કે પડયું રહ્યું, ને બંને જણ દડતા દડતા પાંચ-પચીસ ગાઉ નીકળી ગયા.

ત્યાં એક ભથવારી જતી હતી. બાઈને ઉતાવળ હતી ને બાઝણ પણ જોવી હતી.

બાઈ કહે : ‘બાપુ ! આ મારા પાટિયામાં બાઝવા આવો ને ! મારે ભાત દેવાની ઉતાવળ

છે તે ક્યાં ખાટી થાઉં ? ’

આ તો બેઉ બળિયા ! ભડ પાટિયામાં બેઠા ને મંડ્યા મહીં રમઝટ કરવા.

બાઈ તો બાઝણુ બેતી જાય છે ને ચાલી જાય છે. બાઝતા બાઝતા બેઉ જણા ઠરી ગયા.

બાઈ કહે : કાશ ગઈ !

ત્યાં તો ખેતર આવ્યું ને ભાત ઉતાર્યું. પટેલને ખાવા આપ્યું ને બાઈ પડખે બેઠી. પાટિયામાં રીંગણાંની કઢી હતી. એમાં જ આ ભાઈબંધો બાઝેલા ને ઠરી ગયેલા. ઉપર કઢી કઢી થઈ રહેલા !

પટેલે તો આખાય પાટિયો કઢી ને આખાં રીંગણાં આપટ્યાં. પટેલ કહે : ‘માણું ! કાંઈ રીંગણાં થયાં છે, રીંગણાં ! આજનાં રીંગણાં તો બહુ મીઠાં છે.’

પટલાણી કહે : ‘તે કાંઈ મોંમીઠાં નથી, એ તો હાથમીઠાં છે. બીજી પટલાણીને એવી કઢી ક્યાં આવડે છે ?’

આણી કોર એક બાઈ છાણુ લેવા નીકળેલી. હતી નાની એવી, આકાશને ને એને

ચાર આંગળનું છટું ! છાણુ લેતાં લેતાં આમ ઊંચું મોં કરીને બેયું. એ પણે કંઈક દેખાય. એમ કરીને એ તો આવી લોઢાના ગાડા ને સોનાનાં પૂતળાં પાસે. આમતેમ બેયું ને કહે : માણું ! આ ધણીધોરી વિનાનું કોનું હશે ? હશે જેનું હશે તે, આવશે ગોતતો. ચાલ ને આજે આ જ ઉપાડું ! સોનાની નાકની નથ થશે ને આ લોઢાની સાંકળી કરીશ. એણે તો સૂંડલામાં લોઢું ને સોનું ભર્યું ને ચાલી.

રમઝમ કરતી ચાલી જાય છે ત્યાં આકાશે વંટાળિયો ચડ્યો. એવો ચડ્યો, એવો ચડ્યો, કે ક્યાંય આંખ ઉઘાડતાં દેખાય નહિ. એ તો જાણે ભગવાને પોતે ફૂંકે મારી ને ધૂળ ઊડી. પણ કાંઈ ધૂળ ઊડી ! એકલી ધૂળ, ધૂળ, ધૂળ ! ઠેઠ આકાશ સુધી ધૂળ !

બાઈ કહે : આમાં તે ઘેર ક્યાં જઈ ? લાવને આથારે બેસું ને પોરો લઉં !

પણ વંટાળિયો કાંઈ ! એ તો એવો વાયો, એવો વાયો કે ઝાડને મૂળમાંથી ઉખેડ્યું ને બાઈને પણ ઉડાડી, ને એના સૂંડલાને પણ

ઉડાડ્યો. વંદાજિયામાં કોણ જાણે બાઈ ક્યાંય
ઊપડી ગઈ.

તણખલાં કેટલાંયે ઊડતાં હતાં; એમાં
પેલો સૂંડલો પણ ઊડ્યો. ઊડ્યો, ઊડ્યો, તે જાંચે
જાંચે ક્યાંય મુઘી ઊડ્યો.

પછી તો વંદાજિયો ધીરો પડ્યો ને ધૂળ
પણ હેઠી બેઠી.

રાજની રાણી હતી. એને મનમાં થયું કે
લાવ ને, બારીએ જઈને જોઈ તો ખરી કે
વંદાજિયો કેવોક ઊતર્યો છે! એ તો ગોખે
જઈને જાંચી આંખ કરી જોતી હતી ત્યાં તો
આંખમાં કણું પડ્યું.

રાણી કહે : ‘દાસી, દાસી! જો કંઈક
આંખમાં પડ્યું. એવડું બધું મોટું કણું તો નથી,
પણ જરાક ખૂંચે છે. બરાબર જો તો! આંખ
ઉથલાવ ને જો જોઈએ કેવુંક છે?’

દાસીએ આંખ ઉથલાવીને કણું જોયું ને
કણું : ‘છે તો જાણે સાવ નાનું એવું, પણ
આપણે આપણા વાળંદને બોલાવીએ કે ઝટ
લઈને કાઢી નાખે.’

દાસી વાળંદને બોલાવવા ગઈ ને રાણી
આંખ ચોળતી બેઠી.

વાળંદ કહે : ‘આ છાશરોટલો બાઈને
હંમણાં આવ્યો.’

વાળંદે કોથળી ખભે લટકાવી, કંડે ભેટ
વાળી ને દરબારમાં આવ્યો.

રાણી કહે : ‘જુઓ તો મેઘાભાઈ! કાંઈક
પડ્યું લાગે છે. જરાક આંખમાં ખટકે છે.’

વાળંદ કહે : ‘એ તો કણું છે. છે થોડુંક
લોટું ને કાંઈક સોનું ને એવું. મહીં બે-પાંચ-
પચીસ ગાડાં જેવું કળાય છે.’

રાણી કહે : ‘ત્યારે કાઢી નાખો, ને એ
બધું તમારે ત્યાં જ લઈ જાવ.’

વાળંદે તો માટો જખરો ચીપિયો કાઢ્યો
ને રાણીની આંખ ઉથલાવીને મંડ્યો મહીંથી
કણું કાઢવા. આ લેખવારમાં તો કણું કાઢી
નાખ્યું ને આંખ હળવી થઈ ગઈ.

રાણીએ વાળંદને સરપાવ આપ્યો અને
ખુશી કર્યો.

વાળંદે તો કેડે ભેટ બાંધી હતી ત્યાં કણું ખોરયું ને રબ લઈને ઘેર ગયો.

ઘેર જઈને વાળંદ વિચાર કરવા લાગ્યો : માણું, આવાં કણું કેટલાંયે ભેગાં થયાં છે. ચાલ ને આ લોઢાનો નાનકડો ચીપિયો ઘડાવું ને આ થોડુંક સોનું છે એની કડી કરાવું !

ખિસ્સામાં નાખીને વાળંદ લુહાર પાસે આવ્યો ને કહે : ‘એ ભાઈ ! આ જરાક મારો ચીપિયો કરી આપીશ કે ?’

લુહાર કહે : ‘અરે રામ ! આવું નાનું કામ મારાથી નહિ થાય. જ ને બનરે, મારો ભાઈ બેસે છે એને મારું નામ દઈને કે’જે કે ચીપિયો ઘડી આપે. હું તો મારે આ એક મોટું કામ છે એમાં પડ્યો છું.’

વાળંદ બનરે ગયો ને ચીપિયો ઘડાવ્યો, ને સાથે સોનાની કડી કરાવી.

વાળંદ ગામમાં હજમત કરે ને ચીપિયો લઈને ફરતો ફરે.

એક ભરવાડ હતો. ઘણા દિવસની હજમત ચરેલી. બેઠેલો એક ચોટલા પાસે. એને થયું : લાવ ને આ વાળંદ પાસે મૂંડાવું ! આ એની પાસે ચીપિયો બહુ સરસ છે; નાકમાંથી વાળ પણ સારા ખેંચાશે.

ભરવાડ હજમત કરાવવા બેઠો. સાવ નાનું એવું એનું માથું ને સાવ પાતળું એવું એનું મોઢું.

વાળંદ કહે : ‘ઊભો રહે, ભાઈ ! નવો અસ્ત્રો લાવવા દે. આ કોથળીમાં છે એ વખતે ભાંગી જાય. તારા વાળ બહુ કૂણા છે.’

વાળંદ બીજો અસ્ત્રો આણ્યો ને ભરવાડને મૂંડ્યો. ચારેકોર હજમત થઈ રહી; માથું જાણે સાફસૂફ કરેલી ગોળ એવી ધરતી ! એક ઝાડ જેવી ચોટલી વચ્ચે ફગફગે.

લપેટાબપેટા લઈને વાળંદ ઊભો થયો ત્યાં ભરવાડ કહે : ‘એ જરા નાકમાંથી વાળ ખેંચતો ઊઠજે.’

વાળંદ ચિડાયો ને ચીપિયો લઈને ઝટ દઈને ઝટકો માર્યો ને વાળ ખેંચ્યો.

ભરવાડ કહે : ‘આમ તે પાર ક્યાં આવશે ? પચીશ-પચાસ સાથે ખેંચ. ખડ ખેંચતાં નથી આવડતું ? વાળંદ છો કે કુંભાર છો ?’

દાઝે બળી વાળંદે વાળ ખેંચ્યા ને ભરવાડે સૂં કરીને ઊંચો શ્વાસ લીધો. ત્યાં તો વાળંદના હાથમાંથી ચીપિયો સરકી ગયો ને ભરવાડના નાકમાં પેસી ગયો !

વાળંદ કહે : ‘મારો ચીપિયો લાવ.’

ભરવાડ કહે : ‘હું શું કરું ? મેં કાંઈ તારો ચીપિયો થોડો લીધો છે ?’

વાળંદ કહે : ‘ત્યારે શું કરવા સૂં કર્યું ?’

ભરવાડ કહે : ‘એ તો નાક છે તે થાય.’

બન્ને જણા લડતા લડતા રાજ પાસે ગયા.

રાજ કહે : ‘ભરવાડભાઈ ! કાં ચીપિયો આપો ને કાં પૈસા આપો.’

ભરવાડ કહે : ‘પૈસા તો ક્યાંથી આપું ? બેઘંએ તો મારા નાકમાં વાળંદ જાય ને જ્યાં હોય ત્યાંથી ચીપિયો જાતી લે.’

વાળંદ કહે : ‘કોણ ના પાડે છે !’

ભરુ કહે : ‘ત્યારે વાળ કછોટો ને થઈ જા તૈયાર. નાક આગળ ઊભો રહે ને સૂં કરું ત્યારે અંદર પેસી જશે.’

વાળંદ તો કછોટો મારી ઊભો રહ્યો ને સૂં થયું કે અંદર પેસી ગયો !

અધધધ ! આ નાકમાં તે ચીપિયો ક્યાં હાથ આવે ? આવડું મોટું ખીણ જેવડું નાક ! આ બાપ રે !

વાળંદે તો ચીપિયો ઘણો શોધ્યો, ઘણો શોધ્યો પણ ત્યાં ક્યાં હાથ આવે ? એ તો બિચારો થાક્યો અને ખીડી પીવાનો વિચાર કરવા લાગ્યો.

પણ ખિરસામાં ખીડી ન મળે. હવે શું કરવું ? તલપ તો લાગેલી. ચાલ ને, આમ આડ છે એના ઉપર ચડીને બેઠું, વખતે મારા જેવો કોઈ ભટકતો હોય તો !

વાળંદ આડ ઉપર ચડ્યો ને ચારેકોર બેયું. ત્યાં એક રખારી લાકડીને ઠેકે ઊભેલો, આમતેમ ચારેકોર બેતો હતો.

વાળંદે તો સાદ પાડયા ને રખારી વાળંદ પાસે આવ્યો.

અહોહો, બેઉ કાંઈ રાજ થયા ! બન્ને ભેટીભેટીને મળ્યા હળ્યા ને પછી બંને વાતો કરવા બેઠા.

રખારી કહે : ‘ભાઈ ! આ ત્રણ વરસ થયાં આ નાકમાં મારાં ઘેટાંબકરાં ખોવાયાં છે તે ગોતું છું. ક્યાંય પત્તો લાગતો નથી.’

વાળંદ કહે : ‘અરે ભાઈ ! ક્યાંય મારો ચીપિયો ભાળ્યો ?’

રખારી કહે : ‘ચીપિયો ? ચીપિયો તો કોણ જાણે; પણ પાણે તળાવ પાસે આડવા ઉપર કાંઈક તગતગતું’તું ખરું.’

વાળંદ અને રખારી આડ પાસે આવ્યા, ને જોયું તો ત્યાં જ ચીપિયો લટકતો હતો.

વાળંદ કહે : ‘હાશ !’

વાળંદ તો ખુશીખુશી થઈ ગયો.

પણ રખારી કહે : ‘મારાં ઘેટાંનું શું ?’

વાળંદ કહે : ‘ગોતી કાઢીએ. મોટી દુનિયા હોય તોયે શું ? ખૂણેખૂણે જોઈ વળીએ.’

રખારી ને વાળંદ બીડીઓ પીવા બેઠા.

પાસે મજની હોકલી હતી તે રખારીએ કાઢી ને સળગાવી. એક કૂંક લીધી ને ધુમાડાના ગોટેગોટા નીકળ્યા !

વાળંદ કહે : ‘એલા આ તો ભૂંગળાના ધુમાડા નીકળ્યા !’

રખારી કહે : ‘ત્યારે એમ છે ! રખારીની હોકલી કોનું નામ !’

ત્યાં તો હોકલી પીતાં પીતાં તિખારવો ઊડ્યો ને પાસેના ખડ ઉપર પડ્યો ને આગ થઈ. ત્યાં તો ભરવાડના નાકમાં કંઈક ગરમ ગરમ લાગ્યું ને સળવળ સળવળ થયું. એમ થતાં બે છીંક આવી ! છીં, છીં ! અને છીંક આવી ને એની સાથે જ વાળંદ, ચીપિયો ને રખારી, ને એનાં ઘેટાં ને બકરાં, ને બધું બજાર વચ્ચે નીકળી પડ્યું !

રખારી ઘેટાંબકરાં લઈ ઘેર ગયો; વાળંદ ચીપિયો લઈ પોતાને ઘેર ગયો ને ખાધું પીધું ને રાજ કર્યું.

:૨:

શેરીના છોકરા ભેગા થયા ને કાનાભાભાને કહે : ‘કાનાભાભા ! એક ગપ મારો. રોજ ને રોજ સાચી વાર્તા કહેો છો, તે આજ તો તોપ જ હાંકો.’

કાનાભાભા કહે : ‘હ્યો ત્યારે, આજ તોપ હાંકીએ. સાચી વાતોથી થાક્યા હો તો ગોળો ફેંકીએ.’

કાનાભાભાએ કેડ બાંધીને તોપ ફેડવા માંડી :

એક વાર ભાઈ એવું બન્યું કે આ રામ પર ગામના માધા ખારવાનો દાદો દેવો ખારવો વહાણે ગયો.

છોકરાઓ કહે : ‘ભાભા ! આ વાત તો સાચી લાગે છે.’

ભાભા કહે : ‘ના રે ભાઈ ! રામપરમાં માધુ ખારવોય નથી ને એનો દાદોય નહોતો. મૂળમાંથી જ તો ગપ હાંકાય છે.’

દેવો કાંઈ એક ન હતો; સાથે બીજા બેચાર ખારવા પણ હતા. અહીંથી નાળિયેર

ભરીને બધા આડન જવા નીકળેલા. આડન અરબસ્તાનમાં આવ્યું છે; એના લોકો આરબ કહેવાય. આપણા ગામમાં આલ્યાં ‘હળોલો શળોલો’ બોલતા નીકળે છે, એ આરબો.

એ તો ભાઈ ઘોઘા બંદરેથી વહાણ હાંક્યું. હાંકતાં હાંકતાં દસ દિવસે વહાણ મધદરિયે પહોંચ્યું. ખારવા બધા વાતોનાં ગપ્પાં હાંકતાં જાય છે ને વહાણ ચાલ્યું જાય છે. એમાં એમ બન્યું કે ઝડપ કરતો ને દેવો અધ્ધર ઊડ્યો ને ઊંચે જુએ ન જુએ ત્યાં તો દેવો ક્યાંનો ક્યાંય ઊંચે ચડી ગયો. આંખના પલકારામાં તો દેવો ગુમ થઈ ગયો !

રતનો ને રામો તો દિગ જ થઈ ગયા ! દેવાને તે શું પાંખો આવી ? કે કોઈ પરી ઉપાડી ગઈ ? હજી વિચાર કરે છે ત્યાં તો રતનો ઊંચે ઊપડ્યો. પણ જ્યાં ઊપડ્યો ત્યાં તો રામાએ એનો પગ ઝાલ્યો; ને રામાનો પગ ભગાએ, ને ભગાનો પગ નાથાએ ઝાલ્યો.

એ તો ચારે જણા ઊપડ્યા આકાશમાં. ગયા ગયા તે મેરુ પર્વતની ઠેચે ગયા. ત્યાં ઝરખ

પંખી એને ઉપાડી ગયેલું. ઝરખ પંખી મેરુની ઠાચે રહે.

આ તો ભાઈ દેવો, રતનો, રામો, બધાં મેરુની ઠાચે ભેગા થયા.

ઝરખ પંખી એક મોટી આગળોટ જેવડું. ઝડપ કરતું ને હેઠે ઊતરે ને ગામમાં જઈ રોટલા, દાળ ને શાકનાં તપેલાં ઉપાડી લાવે ને બધાને ખવરાવે.

આ બધા તો ત્યાં મેરુની ઠાચે રહે છે. જવાનો મારગ તો ક્યાંય હતો નહિ. બધા રોજ ઝરખ પાસે કરગરે : ‘એ ભાઈશા’બ ! હવે અમારે ઘેર જવા દે !’ પણ ઝરખને તો એક વરસ દિવસ ન બોલવાનું નીમ હતું. એટલે એ તો બોલે કે ચાલે. ખાવાનું લાવે, બધાને ખવરાવે ને આકાશમાં ઊડ્યા કરે.

છાકરાઓ કહે : ‘ભાભા ! આ તો ઠીક હાંકી, પણ વહાણ ને બીજા ખારવાનું શું ?’

ભાભા કહે : ‘હવે એ જ આવે છે.’

વહાણમાં તો ભાઈ ત્રણ જણા રહ્યા. એ તો

ગભરાટમાં ને ગભરાટમાં અડધા થઈ ગયા. ધીમે-ધીમે વહાણ હંકારતા બધા પાછા વળ્યા. પણ એમાં એમ બન્યું કે એક દિવસ સવારે એકદમ વહાણમાં અંધારું થઈ ગયું; ક્યાંય દરિયાનું પાણી જ મળે નહિ ! હોડી તો બાણે ખૂંતી ગઈ હોય એમ લાગ્યું !

મરઘો ખારવો વિચારમાં પડ્યો. તે કહે : ‘અરે, આ તે આપણે જમીન ઉપર આવ્યા, કે છે શું ?’

આમ આમ ફરીને બુઝે ત્યાં તો મોટા મગરમચ્છના પેટમાં પેટેલા !

ખારવા કહે : ‘હવે શું થાય ?’

મરઘો કહે : ‘ફિકર ન કરતા. આવા મગરમચ્છની જાતને હું ઓળખું છું. મારા દાદાનું વહાણ એકવાર આવા મગરમચ્છના પેટમાં ગયેલું, તે દાદાજી અગિયાર વરસ એમાં રહેલા ! દાદાએ તો ભારે કરેલી. મગરમચ્છના પેટમાં ઘર બાંધેલું, ખેતી કરેલી, ફૂવા ખાદેલા ને નાનકડું એવું ગામ વસાવેલું !’

‘ત્યારે આપણે પણ એમ જ કરીએ.’
જગાએ મરઘાને કહ્યું.

જગો ને મરઘો વહાણમાંથી હેઠે ઊતર્યા
અને ઉતારો કરવાની જગ્યા શોધવા લાગ્યા. ચારે-
કોર ફરતાં ફરતાં એક નદી હાથ લાગી. મગર-
મચ્છ પાણી પીએ એની એ નદી. ભેખડ ઉપર
ખારવાઓએ ઉતારો કર્યો.

સરસામાન એના ઉપર લાવીને મૂક્યો. ખાર-
વાઓ પાસે બંદૂકો હતી, છરા વગેરે હથિયારો
હતાં ને છરીઓ પણ હતી. ભેખડ ઉપર ઊગેલું
ખડ દૂર કરી ત્યાં નાની એવી રાવટી નાખી. એમ
રહેતાં આઠેક દિવસ તો ચાલ્યા ગયા, પણ એટલા-
માં તો ખાવાનું ખૂટ્યું ને મરઘાને ફિક્કર પડી.
મરઘો તો બંદૂક લઈને નદીકાંઠે ચાલી નીકળ્યો.
ત્યાં એણે જંગલમાં એક ડુકકર ફરતું જોયું. ડુકકરને
જોઈ મરઘાએ ધડિંગ દઈને ગોળી છોડી ને ડુકકર
હેઠું પડ્યું. મરઘો ડુકકરને લાવ્યો ને ચાર-પાંચ
દિવસની ભૂખ ભાંગી. પછી તો રોજ રોજ શિકાર
લાવે ને ખારવા ખાય.

પણ આખો દિવસ ખારવા ખાઈ-પીઈ ને શું

કરે? એમણે વિચાર કર્યો, ચાલો આપણે મગર-
મચ્છના પેટને માપીએ. એકેક જણ એકેક દિશાએ
ઊપડ્યો. ફૂટપટ્ટી, દોરી ને હથિયારો લઈને ચારે
જણા ઊપડ્યા.

મરઘો ઉગમણો ગયો. મરઘો વિચાર કર્યો કે
આ મગરમચ્છને માપવો આકરો છે. એ તો એક
ઝાડ ઉપર ચડ્યો ને નજર નાખી જોયું તો ખબર
પડી કે દૂરદૂર એક નાનું એવું ગામડું છે ને
એમાં પોતાના જેવા જ માણસો વસે છે. મરઘો
તે તરફ ચાલતો હતો ત્યાં એક ઘડાકો થયો ને
તે ઊછળી પડ્યો. સામે બે મોટા પહાડો દેખાયા;
તે ઉપર લખેલું હતું : ‘ઉપર કોઈ ચડશે નહિ.’

મરઘો તો પાકો હિંમતખાજ હતો. એ તો
ખુદાનું નામ લેતોક ને ચડ્યો. પછી જોઈ લ્યો
મજા! મરઘો માણસમાંથી પક્ષી બની ગયો ને
એક બાઈએ એને પાંજરામાં પૂરી દીધો.

રતનો આથમણો ગયો. એણે રસ્તે ચાલતાં
એક વાવ દીઠી. સુંદર મજાની વાવ હતી. રતનાને
તરસ લાગેલી તે પાણી પીવા અંદર ઊતર્યો.
જ્યાં પાણી પીવા જાય છે ત્યાં તો અંદરથી

અવાજ આવ્યો : ‘ખબરદાર ! કોઈ પાણીપાણી ન પીતા. જીવનું જોખમ સમજ લેજો.’

પણ રતનો તો બહાદુરનો બેઠો હતો. જાણી ભરીને પાણી પીવા લીધું, પણ ત્યાં તો એની ફરતી આગ ફરી વળી. આગમાંથી એક વાઘ નીકળ્યો ને રતનાને ગળે બાઝ્યો ને એને ઉપાડ્યો. વાઘ તો દૂર એક જંગલમાં ગયો ને રતનાને ગુફામાં બેસાડ્યો. થોડી વાર થઈ ત્યાં એક બાઈ આવી. બાઈ રતનાને કહે : ‘તું મારો ગુલામ છે. આ એક લાખ મોતીની માળા કરી આપ પછી તને છોડીશ.’

રતનો તો બિચારો મોતીની માળા કરવા બેઠો.

બીજા બે ખારવા ઉત્તર ને દક્ષિણ ગયા. ઉત્તર દિશામાં જતાં પીરમને એક ઘરોળી મળી. ઘરોળી કહે : ‘ભાઈ ! ક્યાં જાઓ છો ?’

પીરમ કહે : ‘બહેન ! આ દેશ માપવા જઈએ છીએ.’

પીરમે સામેથી પૂછ્યું : ‘બહેન ! તમે ક્યાં જાઓ છો ?’

ઘરોળી કહે : ‘હું તો મેરુ પર્વતની

જાત્રાએ જઈ છું. ત્યાં તારે આવવું હોય તો ચાલ, હું તને મારી પીઠ ઉપર બેસારીશ ને લઈ જઈશ.’

પીરમ કહે : ‘ભલે.’

પીરમે તો ઘરોળીના કાન પકડી રાખ્યા ને ઘરોળી ખરખર કરતી ગપડી.

એક છોકરો કહે : ‘ભાભા ! આવું તે ક્યાંય બનતું હશે ?’

ભાભા કહે : ‘ત્યારે ટાઢા પહોરનાં ગપ્પાં કોનું નામ કહેવાય ? આવી વાતો તો બધી ખોટી જ હોય ના ?’

બીજો કહે : ‘ત્યારે ભાભા ! એવી વાતો નથી સાંભળવી. આ તો મેળ વિનાની વાર્તા. બીજી સાચી વાર્તા કહો.’

ત્રીજો કહે : ‘પણ ભાઈ ! મારે સાંભળવી છે. મારે જોવું છે કે ગપ્પા વાર્તા કેવી હોય.’

ચોથો કહે : ‘પણ હવે આ વાર્તા કેટલી લાંબી ચાલશે ?’

ભાભા કહે : ‘લાંખી ? આનો તો કોઈ અંત જ ન હોય.’

છોકરો કહે : ‘કહો. કહો એવી વાર્તા જે ગમે તો છે. જોઈએ ગપ્પાં કેવાં મારો છો !’

ભાભાએ આગળ ચલાવ્યું :

પછી ઘરોળી આકાશે ઊડતી જતી હતી ત્યાં દેવરથ ભટકાયો ને ઘરોળીની પૂંછડી તૂટી પડી. ઘરોળી આખી ધૂળ ગઈ. પણ સારું થયું કે ઉપરનો ખેસનાર હોશિયાર હતો; એણે ઘરોળીના કાન બરાબર પકડ્યા હતા. હવે પેલી પૂંછડી તૂટીને એક રાજમહેલ પર પડી. રાજમહેલના ભુકકેભુકકા થઈ ગયા ને રાજ, રાણી, કુંવર ને નોકરચાકર બધાં મરી ગયાં. એક કાણિયો રસોયો બચી ગયો. તે પછી ક્યાં ગયો ને એનું શું થયું એની વાત હવે પછી.

આ ઘરોળી તો આકાશે ઊડી તે ઠેઠ મેરુ પર્વત જેટલે ઊંચે ઊડી; ઊડતી ઊડતી મેરુ પર્વત પાસે આવી. બંને આમ ઊંચે ઊડ્યાં જાય છે ત્યાં તો ઘરોળીએ ખારવાને ચેતવ્યો : ‘જોજો હવે, બરાબર તૈયાર રહેજો. ઝરખ પાંખી હમણાં

દેખાશે ને તને ઉપાડી જવા આવશે. જો, મારા કાન બરાબર પકડી રાખજો. અને જો તને ચાંચ વતી ઉપાડે તો લે આ માછલીતું શીંગડું; એના પગને અડાડજો એટલે એના પગ તૂટી જશે. પણ જોજો, જો પગને બદલે નખે અડશે તો હું એક-દમ હેઠી પડીશ ને જમીન ફાટશે ને આપણે બન્ને પાતાળમાં જઈશું.’

વાત થાય છે ત્યાં તો સરસર ખરસર થતો અવાજ આવ્યો ને આંખના પલકારામાં તો ઝરખ પાંખી દેખાયું. એક મોટા ડુંગરા જેવડું સૂ સૂ કરતું ઘરોળીની સામે આવ્યું ને ઝડપ કરતી ઝડપ નાખી.

પણ ત્યાં તો ખારવાએ માછલીતું શીંગડું અડાડવા હાથ લાંબાવ્યો પણ ઝરખ ભારે હોશિયાર ! તે ચેતી ગયું ને ફૂદકો મારી ખસી ગયું. શીંગડું પગને બદલે નખે અડ્યું ને ભફાંગ કરતી ઘરોળી જમીન પર પડી, ને જમીન ફાટી તે ઘરોળી ને ખારવો પાતાળમાં પેસી ગયાં.

આ તરફ ઝરખ પાંખીના નખને શીંગડું અડ્યું એટલે એ ઝરખમાંથી પોપટ થઈ ગયો ને

૩૨ : હાસ્યવિનોદ ત્રથમાળા

એક રાજના મહેલે જઈને બેઠો. પોપટ તે કાંઈ
એવો થયો કે આખી દુનિયામાં એવો ન હોય !

પોપટ તો રાજમહેલે જઈને પઢવા લાગ્યો.
એવું રૂપાળું પઢે કે રાજની રાણીને થયું કે પાળવો
તો બસ, આ જ પોપટ પાળવો !

ભાભો કહે : ‘લ્યો, હવે કાલે વાત. આજે
તો બહુ મોડું થયું.’

છોકરાઓ કહે : ‘ના; પોપટનું પછી શું
થયું તે કહો ને કહો !’

ભાભો કહે : ‘અરે, હજી કેટલીયે વાતો
આવવાની છે. જોડી જોડીને કહેવાનું; એમાં અંત
ક્યાંથી આવે ?’

છોકરા કહે : ‘ત્યારે બધી પરીઆની વાતો
આમ જ ગપગોળા હશે ને ?’

ભાભો કહે : ‘એ તો એમ જ છે ના ?’

ગરબીને ઘેર ગરબી આવ્યા,
સાંભળો ગરબીજી;
બાર હાથનું ચીમડું ને
તેર હાથનું બી.

